

UCHWAŁA

Dnia 8 listopada 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Zawistowski

SSN Tadeusz Żyznowski (sprawozdawca)

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z powództwa "Ś." - sp. z o.o. w T.
przeciwko M. K.- prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą "S." w Ł.
o zapłatę,
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym
w dniu 8 listopada 2006 r.,
zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w T.
postanowieniem z dnia 31 lipca 2006 r.:

"Czy przepis art. 139 § 3 kodeksu postępowania cywilnego ma zastosowanie wobec przedsiębiorców prowadzących jednoosobowo działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej ?"

podjął uchwałę:

Artykuł 139 § 3 k.p.c. nie ma zastosowania do przedsiębiorcy – osoby fizycznej wpisanej do ewidencji działalności gospodarczej.

Uzasadnienie

Wydany w postępowaniu nakazowym nakaz zapłaty z załącznikami Sąd Rejonowy przesłał pozwanej M. K. na adres zamieszkania wskazany przez powodową Spółkę, który został ujawniony w ewidencji działalności gospodarczej i jest tożsamy z deklarowanym przez pozwaną miejscem prowadzonej przez nią działalności gospodarczej. Przesyłka ta została zwrócona nadawcy z adnotacją „adresat wyprowadził się”. W odpowiedzi na wezwanie Sądu Rejonowego - wystosowane pod rygorem zawieszenia postępowania o wskazanie aktualnego adresu pozwanej strona powodowa odwołała się do aktualnych - jej zdaniem – danych zawartych w ewidencji działalności gospodarczej. Sąd Rejonowy zawiesił postępowanie w sprawie stwierdzając, że adres pozwanej M. K. wskazany w pozwie okazał się nieprawidłowy a powodowa Spółka – w określonym terminie - nie podała nowego adresu, co stanowi przeszkodę do kontynuowania postępowania (art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.).

W złożonym zażaleniu strona powodowa zakwestionowała zasadność zawieszenia postępowania i argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia. Rozpoznając zażalenie Sąd Okręgowy przedstawił – sformułowane na wstępie – zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości. Sąd Okręgowy z powołaniem się na przepisy ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.) obowiązujące po wejściu w życie ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 173, poz. 1807 ze zm.) wskazał, że rejestrem właściwym dla przedsiębiorców będących osobami fizycznymi była, na zasadzie wyłączności, ewidencja działalności gospodarczej prowadzona przez właściwą gminę. Każdy przedsiębiorca był obowiązany zgłosić organowi prowadzącemu ewidencję wszelkie zmiany, które dotyczyły danych ujawnionych w ewidencji obejmujących także adres i miejsce wykonywania działalności. Konsekwencji zaniechania wykonania tego obowiązku nie można - zdaniem tego Sądu – rozpatrywać w oderwaniu od treści art. 139 § 3 i 4 k.p.c. O ile sformułowanie części wstępnej § 3 art. 139 pozwala na przyjęcie, że odnosi się także do osób fizycznych jeśli

podlegają one, na podstawie odrębnych przepisów, wpisowi do rejestru lub ewidencji, to w dalszej części tego przepisu posługuje się on pojęciem rejestru pomijając, wpis do ewidencji. Nadto Sąd Okręgowy wskazał, że warunkiem zastosowania § 3 art. 139 k.p.c. jest udzielenie pouczenia, o którym stanowi § 4 art. 139 k.p.c. Takiego wymagania nie zawierają przepisy ustawy prawo działalności gospodarczej i o swobodzie działalności gospodarczej w zakresie w jakim w chwili obecnej już obowiązują. Dostrzegalny brak konsekwencji ustawodawcy może prowadzić do wniosku, że art. 139 § 3 k.p.c. nie ma zastosowania do przedsiębiorców – osób fizycznych podlegających wpisowi do ewidencji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istnieją podstawy do stwierdzenia, że ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 173, poz. 1807 ze zm.) eliminuje przedłużający się stan niepewności i długotrwałego wahania ustawodawcy, wyrażający się przedkładaniem w kolejnych ustawach daty wejścia w życie przepisów regulujących wpis do rejestru sądowego wszystkich przedsiębiorców w tym także osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Dał temu aż podwójny wyraz prawodawca. Mianowicie art. 14 powołanej ustawy, obowiązujący od dnia 21 sierpnia 2004 r., stanowi że wpisowi do ewidencji podlegają przedsiębiorcy będący osobami fizycznymi i stwierdza, iż zasady wpisu do rejestru przedsiębiorców określają odrębne przepisy. Jednocześnie ustawodawca pozostawił nadal w mocy, do dnia 31 grudnia 2006 r., przepisy art. 7- 7i ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. – prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.). W myśl art. 7 ust. 2 ostatnio powołanej ustawy przedsiębiorca będący osobą fizyczną może podjąć działalność gospodarczą po uzyskaniu wpisu do ewidencji działalności gospodarczej. Ewidencję działalności gospodarczej prowadzi gmina właściwa dla miejsca zamieszkania przedsiębiorcy. Jego miejscem zamieszkania jest miejscowość w której przebywa z zamiarem stałego pobytu (art. 7a ustawy – prawo działalności gospodarczej). Zgodnie z art. 7 d tej ustawy przedsiębiorca jest obowiązany zgłaszać organowi ewidencyjnemu zmiany stanu faktycznego i prawnego odnoszące się do przedsiębiorcy i wykonywanej przez niego działalności gospodarczej, w zakresie danych zawartych w zgłoszeniu, o którym mowa w art. 7b ust. 2, powstałe po dniu dokonania wpisu do ewidencji

działalności gospodarczej, w terminie 14 dni od dnia powstania, tych zmian, a także informację o zaprzestaniu wykonywania działalności gospodarczej. Do zgłoszenia zmian stosuje się odpowiednio przepisy art. 7b ust. 1-3 oraz art. 7c. A zatem ustawodawca nałożył na przedsiębiorcę obowiązek poinformowania o zmianie adresów ujawnionych w ewidencji. Zgodnie bowiem z art. 7b ust. 2 ustawy prawo działalności gospodarczej zgłoszenie o wpis do ewidencji winno zawierać oznaczenie miejsca zamieszkania i adresu przedsiębiorcy, a jeżeli stale wykonuje działalność poza miejscem zamieszkania – również wskazanie tego miejsca i adresu zakładu głównego oddziału lub innego miejsca, o którym mowa w art. 11 ust. 1. Jednakże ustawa nie określa negatywnych skutków niewywiązywania się z tego obowiązku. Nie określają tych skutków także przepisy o ewidencji działalności gospodarczej zawarte w rozdziale 3 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, które wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2007 r.

Treść art. 139 § 3 k.p.c., którego zastosowanie wobec pozwanej M. K. wzbudziło wątpliwości Sądu Okręgowego, ustalona została ustawą nowelizacyjną z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804). Przepis ten stanowi, że pisma procesowe dla osób prawnych, organizacji oraz osób fizycznych podlegających wpisowi do rejestru albo ewidencji na podstawie odrębnych przepisów – w razie niemożności ich doręczenia w sposób przewidziany w ustawie procesowej z uwagi na nieujawnienie w rejestrze zmiany adresu, pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że sądowi znany jest nowy – aktualny adres. Ta podstawa pozostawienia pisma w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia wymaga uprzedniego pouczenia przedsiębiorcy o przewidzianym w tym przepisie skutku. Sąd rejestrowy – jak stanowi art. 139 § 4 k.p.c. – przy ogłoszeniu lub doręczeniu postanowienia o dokonanym wpisie poucza wnioskodawcę o skutkach zaniedbania ujawnienia w rejestrze zmian, o których mowa w powyżej przytoczonym § 3 tego artykułu. Z powyższego wynika, że warunkiem zastosowania nowej – wprowadzonej w art. 139 § 3 k.p.c. – podstawy pozostawienia pisma sądowego w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia jest uprzednie pouczenie strony przez sąd rejestrowy o przewidzianym w tym przepisie skutku. Obowiązek pouczenia został nałożony na sąd rejestrowy jako organ prowadzący postępowanie rejestrowe.

Trafnie wskazuje się w literaturze przedmiotu na odrębność ewidencji wynikająca z art. 7b ust. 2 ustawy prawo działalności gospodarczej, który wymaga wskazania miejsca zamieszkania przedsiębiorcy ale także adresu zakładu głównego lub oddziału w przypadku, gdy działalność jest stale wykonywana poza miejscem zamieszkania. Czy zatem skutek określony w art. 139 § 3 k.p.c. mógłby dotyczyć braku zawiadomienia o zmianie drugiego z adresów. Wątpliwości tej nie usuwają przepisy art. 23-45 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, które wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2007 r. W myśl art. 30 ust. 1 pkt 3 tej ustawy wpisami do ewidencji podlegają następujące dane: oznaczenie miejsca zamieszkania i adresu do doręczeń przedsiębiorcy, adres, pod którym jest wykonywana działalność gospodarcza, a jeżeli przedsiębiorca wykonuje działalność poza miejscem zamieszkania – adres głównego miejsca wykonywania działalności i oddziału, jeżeli został utworzony.

Przepisy kodeksu postępowania cywilnego o doręczeniu mają charakter obligatoryjny a sankcji związanej z rygoryzmem przewidzianym w art. 139 § 3 k.p.c. nie można domniemywać, rozciągać na podmioty tam nie wymienione ani też interpretować tego przepisu rozszerzająco. Część wstępna tego przepisu, stanowiąca o kręgu podmiotów do których kierowane są pisma, realizuje – jak można wnosić z toku czynności legislacyjnych poprzedzających uchwalenie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej – założenia ustawodawcy bowiem dotyczy przedsiębiorców w pisanych do ewidencji na podstawie odrębnych przepisów.

Natomiast drugi człon tego przepisu rozstrzygający o pozostawieniu pisma w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia odnosi się tylko do pomiotu wpisanego w rejestrze, który – pomimo udzielonego pouczenia – zaniedbał ujawnienia w rejestrze zmiany adresu (art. 139 § 3 i 4 k.p.c.). Nie budzi wątpliwości, że § 4 art. 139 k.p.c. odnosi się do sądu jako organu prowadzącego postępowanie rejestrowe i obowiązek z niego wynikający nie obejmuje organu ewidencyjnego w ustawie prawo działalności gospodarczej. Jednoznaczna treść tego przepisu odczytywanego i stosowanego przy uwzględnieniu § 3 art. 139 k.p.c. wyklucza możliwość przyjęcia jakoby zwrot „z uwagi na nieujawnienie w rejestrze zmiany adresu” powinien, czy też może być uznany za dotyczący także ewidencji prowadzonej na podstawie odrębnych przepisów. Pominiętego sformułowania

i niespójnej treści § 3 art. 193 k.p.c. nie można traktować jako wyraz rezygnacji prawodawcy z powtarzania pełnej formuły „w rejestrze lub ewidencji” użytej na wstępie tego przepisu skoro przedmiotem regulacji było wprowadzenie nowej podstawy pozostawienia pisma sądowego w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia także w odniesieniu do podmiotów mających obowiązek uzyskania wpisu do ewidencji działalności gospodarczej.

Z powyższego wynika, że odpowiedź pozytywna na przedstawione zagadnienie prawne nie znajduje umocowania w ustawie. Wzgląd na przyśpieszenie biegu postępowania – w omawianych sprawach – nie może wywoływać osłabienia ochrony strony w takim stopniu, że mogłaby naruszać możliwości obrony w procesie cywilnym zarówno w sferze prawa, jak i faktu. Z tych przyczyn orzeczono, jak w uchwale (art. 390 k.p.c.).